

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO
lukiontuntijako@minedu.fi

~~04~~ 02. 2014

no. / /

Aineopettajaliiton (AOL ry) lausunto lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotuksista

Viite: OKM064:00/2012

Aineopettajaliiton (AOL) suhtautuu myönteisesti lukiokoulutuksen kehittämiseen ja pitää lukion pedagogista uudistamista erityisen tärkeänä. Aineopettajaliiton näkökulmasta esityksessä on kuitenkin keskitytty liikaa valinnaisuuden lisäämiseen pedagogisen kehittämisen kustannuksella.

Esityksen hyviä puolia on pyrkimys motivoida opiskelijoita ja lisätä heidän opiskelunsa suunnitelmallisuutta. Opiskelijoille annetaan myös mahdollisuus syventää opintojaan kiinnostuksensa mukaan. Mielekkäästi toteutettuna oppiaineiden välinen yhteistyö ja oppiainerajat ylittävät yhteiset opintokokonaisuudet voivat parhaimmillaan syventää opiskelijoiden ymmärrystä erilaisista ilmiöistä ja ympäröivästä yhteiskunnasta. Edelleen esitys toisesta kotimaisesta kielestä myös B3-oppimääränä on positiivinen uudistus. Samoin se, että opinto-ohjauksen lisääntyvä tarve on otettu huomioon.

Esityksessä viitataan arviointineuvoston arviointiin vuodelta 2012. Arvioinnissa lukion opiskelijoilla todetaan olevan hyvät tiedolliset perusvalmiudet korkeakouluopintoihin. Suurimmat puutteet liittyvät opiskelijoiden suomen kielen kirjalliseen osaamiseen, matematiikan hallintaan, ruotsin kieleen sekä yhteiskunnallisten asioiden ymmärtämiseen. Näihin ongelmiin ei työryhmän esitys tuo ratkaisua.

Yleissivistys

Opiskelijat saavat lukio-opinnoista pohjan jatko-opinnoille korkeakouluissa. Pohjan tulisi sisältää laaja-alaista osaamista. Lukion sekä pakollisten kurssien määrän etä kurssitarjonnan tulee olla sellainen, että ne yhdessä tukevat riittävää ja monipuolista yleissivistystä. Liian paljon valintamahdollisuuksia liian varhain merkitsee nuorelle pahimmillaan liian monta suljettua ovea hänen hakeutuessaan jatko-opintoihin. Väärät valinnat voivat myös viivästyttää lukiosta valmistumista. Vain hyvä yleissivistys mahdollistaa joustavat siirtymiset opintoihin sekä työuran aikana ammatista toiseen.

Korimalli ei ole toimiva ratkaisu reaaliaineissa, koska opiskelija ei peruskoulun jälkeen vielä kykene tekemään valintoja, jotka vaikuttavat hänen tulevaisuuden ammatinvalintaansa. Erityisesti tämä on ongelma sellaisten aineiden osalta, joita hän ei ole opiskellut yläkoulussa ollenkaan.

Yleissivistykseen tarvitaan myös taito- ja taideaineita. Lukiolain nojalla eheyttävien taideaineiden sijaan tulee kirjata "eheyttävät taito- ja taideaineet".

On myös varmistettava, että jokainen lukiolainen saa riittävät tieto- ja viestintätekniikan taidot niin lukio- ja jatko-opintojaan kuin työelämääkin varten.

Laajan yleissivistyksen takaamiseksi tulisi koulutuksen järjestäjät velvoittaa tarjoamaan koulukohtaisia syventäviä kursseja myös A- ja B1-kielissä sekä matematiikassa. Tuntijaossa on huolehdittava, että lukiolaisilla on mahdollisuus opiskella kahta A-kieltä sekä lyhyitä vieraita kieliä.

Yhteiset opintokokonaisuus- ja teemakurssit

Suomalaisen koulujärjestelmän yksi vahvuuksista on aineenopettajuus. Aineenopettaja on lukiossa oman oppiaineensa ja sen pedagogiikan asiantuntija. Tämä takaa muun muassa sen, että yhteistyössä toteutettavat kurssit olisi mahdollista toteuttaa riittävän syvällisesti ja eheyttävästi. Samalla oppiainerajat ylittävissä kursseissa lisääntyisi toiminnallisten opetusmenetelmien käyttö.

Oppiaineita yhdistävien kurssien, opintokokonaisuus- ja teemakurssien sekä eheyttävien opintojen toteutuminen edellyttävät sen, että kurssilla on yhtäaikaista useita päteviä opettajia, jotta opiskelijat saavat asiantuntevaa opetusta. Tämä kasvattaa koulutuksen kustannuksia nykyiseen verrattuna, toisin kuin esityksen kustannusvaikutuksissa on oletettu. Lausunnon liitteenä on Sibeliuksen lukion reaaliaineiden opettajien kannanotto teemakurssin toteutuksesta. Siinä useamman oppiaineen kurssi toteutetaan yhden kurssin korvauksella, joka jaetaan useamman opettajan kesken.

Tasa-arvo ja saavutettavuus

Tasa-arvon on oltava myös alueellista. Nuoren on saatava mahdollisuus lukio-opintoihin kohtuullisen matkan päässä kotoaan. Lukiokoulutusta ei voi kehittää siten, että se keskittyy vain suuriin asutuskeskuksiin. Siksi pienten lukioden olemassaolo on turvattava. Tällä on merkitystä myös asiantuntevan opetuksen säilymiselle yläluokilla, koska lukiossa ja peruskoulussa on yhteisiä opettajia. Lukio-opintoihin tulee sisällyttää jatkossakin riittävä määrä kontaktiopetusta.

Lukion opinto-ohjaukseen on resursoitava riittävästi. On hyvä, että opinto-ohjaajaa kohti on esitetty enintään 200 ohjattavaa. Näin edistetään opiskelijoiden opintoja, valmistumista sekä varmistetaan heidän sijoittumisensa jatko-opintoihin. Riittävä

resursointi mahdollistaa myös koko koulu ohjaa -periaatteen toteutumisen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus riittävään määrään henkilökohtaista ohjausta eikä opinto-ohjaukseen ehdotettu lisätunti saa vähentää sitä.

Opinto-ohjaajilla ja aineenopettajilla tulee olla mahdollisuudet yhteistyössä luoda toimivat yhteydet työelämään ja jatko-opiskelupaikkoihin.

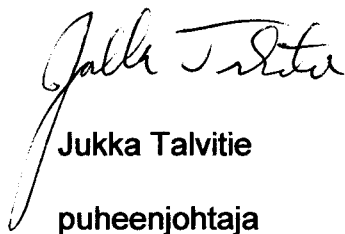
Lopuksi

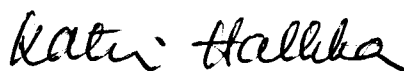
Lukion tuntijaon tulee olla sellainen, että koulutuksenjärjestäjät pystyvät takaamaan opiskelijoille kaikkien eri oppiaineiden pätevät aineenopettajat opettamaan heille tuntijaon edellyttämät kurssit. Näin pystytään takaamaan lukiokoulutuksemme korkea taso.

Aineopettajaliitto ei pidä mitään kolmesta vaihtoehdosta riittävän hyvänä pohjana lukion kehittämiseksi, vaan niitä on kehiteltävä edelleen. On myös hyvä ajatus käydä myös eduskunnassa laaja keskustelu lukion tavoitteista ja tuntijaosta.

Aineopettajaliitto AOL ry

Helsingissä 6.2.2014

Jukka Talvitie
puheenjohtaja

Katri Halkka
sihteeri

Lausunnon keskeinen sisältö

Lukiokoulutuksen houkuttelevuutta ja mielekkyyttä on syytä lisätä kehittämällä lukion pedagogiikkaa eikä keskittyä liikaa valinnaisuuden lisäämiseen. Mielekäs oppiaineiden välinen yhteistyö ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet voivat syventää opiskelijoiden ymmärrystä erilaisista ilmiöistä ja ympäröivästä yhteiskunnasta. Tärkeä uudistus on myös esitys tarjota toisesta kotimaisesta kielestä B3-oppimäärä.

Liika valinnaisuus voi estää hakeutumasta jatko-opintoihin ja viivästyttää valmistumista. Vain hyvä yleissivistys mahdollistaa joustavat siirtymiset opintoihin sekä työuran aikana ammatista toiseen. Esityksessä taitoaineet on unohdettu, teksti "eheyttävät taideaineet" olisi korjattava muotoon "eheyttävät taito- ja taideaineet".

Laajan yleissivistyksen varmistamiseksi lukiot tulisi velvoittaa tarjoamaan koulukohtaisia syventäviä kursseja myös A- ja B1-kielissä sekä matematiikassa. Tuntijaossa on huolehdittava, että lukiolaisilla on mahdollisuus opiskella kahta A-kieltä sekä muita vieraita kieliä. On myös varmistettava, että lukiolaiset saavat riittävät tieto- ja viestintätekniikan taidot sekä opintoja että työelämää varten.

Koulujärjestelmämme yksi vahvuus ovat aineenopettajat, jotka ovat oppiaineensa ja sen pedagogiikan asiantuntijoita, joten yhteistyössä toteutettavat kurssit voi toteuttaa riittävän syvällisesti ja eheyttävästi. Näillä kurssilla tarvitaan yhtäaikaaisesti useita opettajia, mikä kasvattaa koulutuksen kustannuksia. Lukio-opintoihin tulee sisällyttää jatkossakin riittävä määrä kontaktiopetusta

Nuoren on saatava mahdollisuus lukio-opintoihin kohtuullisen matkan päässä kotoaan. Myös pienten lukiodien olemassaolo on turvattava. Tällä on merkitystä myös asiantuntevan opetuksen säilymiselle yläluokilla, koska lukiossa ja peruskoulussa on yhteisiä opettajia.

On hyvä, että opinto-ohjaajaa kohti on esitetty enintään 200 ohjattavaa. Riittävä resursointi mahdollistaa koko koulu ohjaa -periaatteen toteutumisen. Opinto-ohjaajilla ja aineenopettajilla tulee olla mahdollisuudet yhteistyössä luoda toimivat yhteydet työelämään ja jatko-opiskelupaikkoihin. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus riittävään määrään henkilökohtaista ohjausta.

Lukion tuntijaon tulee olla sellainen, että koulutuksen järjestäjät pystyvät takaamaan opiskelijoille kaikkien eri oppiaineiden pätevät aineenopettajat opettamaan heille tuntijaon edellyttämät kurssit. Näin pystytään takaamaan lukiokoulutuksemme korkea taso.

Aineopettajaliitto ei pidä mitään kolmesta vaihtoehdosta riittävän hyvänä pohjana lukion kehittämiseksi, vaan niitä on kehiteltävä edelleen. On myös hyvä ajatus käydä eduskunnassa laajempi keskustelu lukion tavoitteista ja tuntijaosta sekä avata lukiolaki tässä yhteydessä.

Sibelius-lukion reaaliaineiden opettajien kannanotto Tulevaisuuden lukio – valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako –esityksen reaaliaineiden teemakursseihin.

Lukiossamme on vuoden 2003 opetussuunnitelmanperusteiden pohjalta tehtyyn opetussuunnitelmaan kirjattu sekä luonnontieteellisten aineiden (BI, GE, FY, KE ja TT) että humanististen aineiden (FF, HI, PS, UE, YH) eheytyskurssit koulukohtaisina kursseina.

Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että kumpikin kurssi toteutettaisiin teemakursseina siten, että kurssin aikana käsiteltäisiin yhteistä teemaa, jota tarkasteltaisiin sitten kunkin oppiaineen erityispiirteiden kautta. Opiskelijat osallistuisivat kaikille kurssin tunneille, opettajat suunnittelisivat kurssin yhdessä ja pitäisivät oman osuutensa kurssin tunneista. Tällaisen eheytyskurssin aikana kukin opiskelija samalla valmentautuisi, kulloistakin teemaa hyödyntäen, omaan aineenaalikirjoitukseensa. Näiden eheytyskurssien (LE ja HE) eräänä lisätavoitteena oli konkretisoida oppiainerajoja ylittäviä tehtäviä aineenaalissa.

Kukin opettaja on saanut 1/5 tai 1/4 kurssin korvauksen riippuen siitä kuinka monen oppiaineen eheytyskurssista oli kyse.

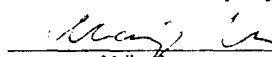
Kuluneen vajaan kymmenen vuoden aikana olemme vuosittain toteuttaneet näitä LE- ja HE-kursseja, mutta jo niiden pitäminen on edellyttänyt enemmän työtä kuin mistä on maksettu. Emme ole pystyneet rakentamaan mielekästä teemakurssia, vaikka olemme harkinneet toteuttaa kurssin niin, että yhden oppiaineen opettaja ottaisi kurssista enemmän vastuuta teemasta muidenkin kuin vain oman oppiaineensa kannalta. Tämä ei ole yrityksistä huolimatta onnistunut käytännössä. Myös opiskelijat vierastavat näitä monen aineen teemakursseja siitä syystä, että heillä ei välttämättä ole syventäviä kursseja kaikista LE- tai HE-aineista, sillä opiskelija voi kirjoittaa yo-kokeessa esim. kemian ja yhteiskuntaopin, jolloin muiden aineiden osioita ei ole mielekästä käydä.

Usean vuoden aikana muotoutunut kokemukseen perustuva näkemyksemme on, että

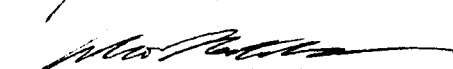
- esityksen mallien A ja B pakollisissa opintokokonaisuuksissa opiskelija ei hyödy aineenopettajan osaamisresurssista, vaan saa yksipuolisen kuvan oppiaineryhmästä riippuen siitä, minkä oppiaineen edustaja on opettajana.
- usean oppiaineen teema- ja opintokokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää kunkin oppiaineen palkatun asiantuntijan läsnäoloa niin suunnittelussa kuin toteutuksessa: eri oppiaineiden yhteisen kurssin suunnittelu ja toteuttaminen vaatisi selvästi enemmän resurssia kuin "tavallinen" lukiokurssi ja myös tästä työstä tulisi maksaa asiaankuuluva korvaus.

Helsingissä 27.1.2014

Sibelius-lukion reaaliaineiden opettajat

Maija Kho
(elämäntutkimuksen opettaja)

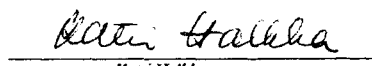

Aija Jorasmaa
(terveyshuollon opettaja)

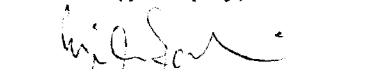

Juho Kotakallio
(historian ja yhteiskuntaopin opettaja)

Marjo Mela
(historian ja yhteiskuntaopin opettaja)

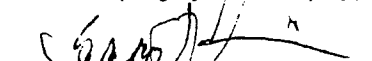

Outi Raiskinmäki
(uskonnon ja elämäntutkimuksen opettaja)

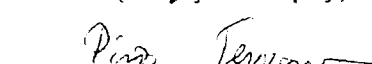

Päivi Vääränen
(maantieteen ja biologian opettaja)

Katri Halkka
(fysiikan opettaja)

Minna Kallio
(psykologian opettaja)

Päivi Mattila
(biologian ja maantieteen opettaja)

Jarmo Nieminen
(uskonnon ja filosofian opettaja)

Pasi Tervonen
(kemian opettaja)